

Въведение във въпросник "Силни Страни и Трудности" (ССТ-Бг)

1. Кратко описание.

Въпросникът Силни Страни и Трудности (ССТ-Бг) е българска преводна версия на Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), създаден от д-р Робърт Гудман ([Goodman, 1997](#)).

ССТ-Бг представлява кратък поведенчески проучващ въпросник за деца от 3 до 16 годишна възраст. Съществува в няколко разновидности за да посрещне нуждите на изследователи, лекари в клиники и педагогически психолози.

2. Структура на SDQ и ССТ-Бг.

2.1. За версията на английски език (SDQ).

[Оригиналният вариант SDQ](#) има 3 разновидности с 5 форми към всяка.

Разновидностите се състоят от **основен въпросник** (с 25 тестови въпроса) с пет **форми** – две за *родители* на деца от 3-4 или 4-16 години, две за *учители* на деца (3-4 или 4-16 години и форма за *самооценка* на подрастващи на възраст между 11 и 16 години, способни да попълнят въпросника според степента на разбиране и овладяване на езика. Въпросите във формите са почти идентични с леки промени на изказа във формата за самооценка на детето и лека промяна на три въпроса във формата за родители и учители на 3-4 годишните деца, с оглед спецификата на поведението във възрастта.

Първата разновидност представлява основният въпросник за изследване на 25 психологически черти, изследващи силните страни и трудности на деца. В зависимост от възрастта на детето, се попълват или формите за 4-16 годишни деца, или да 3-4 годишни деца от родители и учители. Ако детето може да чете, пише и разбира (тоест, ако е на възраст над 11 години) се предлага и формата за самооценка.

Втората разновидност е съчетание на същият въпросник (със съответните форми) и приложение (към всяка една от тях) от 5 допълнителни въпроса, които имат за цел да изяснят въздействието, което проблемът има върху детето, семейството и средата му: дали отговарящият мисли, че детето има проблем, и ако да, следват въпроси за давността и продължителността на проблема, степента на дистрес, доколко неблагоприятно е засегнат социалния живот, доколко проблемното поведение обременява околните. (Освен за родители и учители, има съответната форма за самооценка на детето по същите въпроси). Допълнителната информация за въздействието може да послужи на лекари в клиники, изследователи, интересувани се от определяне на диагноза в психиатрична перспектива и работещите в сферата на социалното подпомагане ([Goodman, 1999](#)).

Третата разновидност на ССТ включва освен основните 25 въпроса и допълнителни проследяващи въпроси, които се използват след психологическа намеса (интервенция). Облекчила ли е интервенцията проблемите? Помогнала ли е по някакъв начин, например, като направи проблемите по-поносими? За да се открие по-добре вероятната промяна на

поведението, формите за проследяване на ССТ поставят въпроси в рамките на "последният месец", в противовес на "през последните шест месеца или текущата учебна година", какъвто е периодът на оценка в първите две разновидности. (Поради тази причина, във формите за проследяване отпада въпроса за хроничността на проблемите).

2.2. За версията на български език (ССТ-Бг).

На български език са преведени трите разновидности и петте форми към всяка една от тях. Преведени са инструкциите за количествена оценка на въпросника и допълнителните въпроси за въздействие и проследяване за родители/ учители и подрастващите. На разположение е и преведена бланка за бързо и нагледно изчисление на точките на ръка.

2.2.1. Означенията на българските версии:

Разновидност: Въпросник ССТ-Бг

Форми:

- * R^{4-16}
- * $R^{3/4}$
- * Y^{4-16}
- * $Y^{3/4}$
- * C^{11-16}

Разновидност: Въпросник с Приложение за Оценка на Въздействие (ССТ-Бг Въздействие)

Форми:

- * R^{4-16} ВЪЗДЕЙСТВИЕ
- * $R^{3/4}$ ВЪЗДЕЙСТВИЕ
- * Y^{4-16} ВЪЗДЕЙСТВИЕ
- * $Y^{3/4}$ ВЪЗДЕЙСТВИЕ
- * C^{11-16} ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Разновидност: Въпросник с Приложение за Проследяващи въпроси (ССТ-Бг Проследяване)

Форми:

- * R^{4-16} ПРОСЛЕДЯВАНЕ
- * $R^{3/4}$ ПРОСЛЕДЯВАНЕ
- * Y^{4-16} ПРОСЛЕДЯВАНЕ
- * $Y^{3/4}$ ПРОСЛЕДЯВАНЕ
- * C^{11-16} ПРОСЛЕДЯВАНЕ

За да се различават разновидностите и формите, на всяка страница в горния десен ъгъл е отбелязано коя форма се попълва в момента. Препоръчва се разновидностите с приложенията да се отпечатват двустранно на един лист за прегледност, въпреки че всяка страница има съответните означения.

3. Насоки за използване на ССТ-Бг.

В зависимост от целите на изследването и обективните възможности за попълване на въпросниците, изследователят решава коя разновидност (въпросник, въпросник с приложение за въздействие или въпросник с приложение за проследяване) на ССТ-Бг ще

избере, на кои и колко източници на информация (осведомители) ще предложи формите. Тъй като предимството на ССТ-Бг е да събира информация от всички заинтересовани страни чрез почти еднакво формулирани въпроси, желателно е да се прилагат пълните форми.

4. Насоки за изчисление на резултатите.

Във всички форми на Въпросник ССТ-Бг се изследват 25 психологически признаци - някои положителни, други отрицателни.

Тези 25 тестови въпроса са разделени в следните 5 скали:

- 1) Емоционални симптоми (5 тестови въпроса)
- 2) Поведенчески проблеми (5 тестови въпроса)
- 3) Хиперактивност/ невнимание (5 тестови въпроса)
- 4) Проблеми с връстниците (5 тестови въпроса)
- 5) Просоциално поведение (5 тестови въпроса)

Сборът от първите четири скали дава **Крайният сбор точки на Трудностите** (въз основа на отговори на 20 тестови въпроса).

Накратко, изчислението на точките по скалите и сумирането на първите четири от тях ще даде крайният брой точки на трудностите, които откриват родителите, учителите или децата. Колкото по-голяма е стойността на сбора, толкова повече се очертават проблемни области.

Събирането на точките от приложението за въздействие пък ще даде информация доколко детето и околните са засегнати от проблемното поведение. Колкото повече са точките, толкова въздействието върху живота на детето и околните е по-голямо.

На разположение на български език са инструкциите за изчисление на формите на родители/ учители, бланка, чрез която да се пресмятат резултатите на ръка. На [уеб страницата на ССТ](#) има компютърен вариант на бланка за напасване на резултатите чрез прозрачно фолио и допълнителни насоки как да стане това.